

การผูกขาดทางการตลาดของล้งจีน : กรณีศึกษาล้งมะพร้าว
ตำบลแพงพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี¹

The Monopoly of Chinese Traders: A Case Study of
Coconut Traders in Paengpuay and Thanat Sub-District,
Damnuen Saduak District, Ratchaburi Province¹

จิรวรรณ อรรถทิมากุล^{2*} และศุภกาญจน์ พงศ์ยี่หล้า³
Jirawan Akkhathimakul^{2*} and Supakarn Pongyelar³

¹ บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของภาคนิพนธ์เรื่อง "การผูกขาดทางการตลาดของล้งจีน : กรณีศึกษาล้งมะพร้าว ตำบลแพงพวย และตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี"

² นักศึกษาปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

³ รศ.ดร., คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

¹ This Article is Part of a Graduate Research Project in Title "The Monopoly of Chinese Traders: The Case Study of Coconut Traders in Paengpuay and Thanat Sub-district, Damnuen Saduak District, Ratchaburi Province"

² Student in Bachelor Degree, Faculty of Social Sciences , Kasetsart University, Bangkok, 10900, Thailand

³ Assoc. Prof. Dr., Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Bangkok, 10900, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: oncejirawan@hotmail.com

(Received: June 30, 2020; Revised: September 25, 2020; Accepted: October 13, 2020)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนของพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่ในอุตสาหกรรมมะพร้าว น้ำหอมในตำบลแพงพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และศึกษาองค์ประกอบและลักษณะที่สำคัญของตลาดมะพร้าวน้ำหอม รวมทั้ง ผลกระทบทางเศรษฐกิจในพื้นที่ฯ จากการเข้ามาของผู้ประกอบการข้ามชาติชาวจีนในภาคเกษตร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านเอกสารปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้กรอบแนวคิดโลกาภิวัตน์วิเคราะห์การเคลื่อนย้ายของพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่ในการเข้ามายังพื้นที่ศึกษา และแนวคิดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบวิเคราะห์ความได้เปรียบจากการเข้ามาของพ่อค้าคนจีนรุ่นใหม่และผลกระทบต่อพ่อค้าและเกษตรกรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การเคลื่อนย้ายของพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่เข้ามายังแหล่งผลิตมะพร้าวน้ำหอมในไทยประกอบด้วยปัจจัยผลักดันจากภายในประเทศจีน ได้แก่ นโยบายรัฐบาลจีนด้านการส่งเสริมทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของตลาดจากกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และความต้องการขยายการค้าต่างประเทศของชาวจีน ส่วนปัจจัยดึงดูดการเข้ามาในไทย ได้แก่ นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจของรัฐบาลไทย และความต้องการตลาดของท้องถิ่น ส่งผลให้ตลาดมะพร้าวท้องถิ่นเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของตลาดโลก ลัทธิเงินเข้ามามีอิทธิพลควบคุมราคามะพร้าวน้ำหอมตั้งแต่ตลาดต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ ส่งผลกระทบกับอุตสาหกรรมมะพร้าวน้ำหอมของไทยทั้ง 3 ระดับ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาหน่วยงานรัฐควรมีมาตรการส่งเสริมการส่งออกผลไม้และการแปรรูป มีมาตรการส่งเสริมการตลาดให้ผู้ประกอบการไทย และมาตรการส่งเสริมสหกรณ์และชาวสวน เพื่อลดการผูกขาดของลัทธิเงิน

คำสำคัญ: พ่อค้าคนจีนรุ่นใหม่ ลัทธิ มะพร้าว การผูกขาดการค้า อิทธิพลจีน

Abstract

This research article studied factors influencing Chinese trade and investment cycle in coconut industry in Paengpuay and Thanat Sub-District, and the economic impacts in the area. The study employed qualitative research method using primary and secondary data and in-depth interview. The concepts of globalization and comparative advantage were used to analyze the migration of the new Chinese traders into the studied area, their advantages, and the impacts on local traders and farmers. The research found that the push factors motivating the new Chinese traders into Thailand were the Chinese government's economic promotion policy, market expansion resulted from international economic cooperation framework agreements, and the Chinese increasing needs for international trade while the pull factors inducing them into the country were Thai government's economic promotion policies and market needs of the local. This brought about domestic Thai coconut trade being integrated into the world market particularly by the Chinese traders who owned their purchasing depots in Thailand and control coconut prices from downstream, midstream and upstream markets affecting all local business. To resolve the problems, the study suggested that related government agencies should decisively enhance fruits and processed fruits export promotion and market promotion strategies, including active collaboration with orchard farmers and their cooperatives in order to reduce Chinese monopolies.

Keywords: New Chinese Traders, Purchasing Depots, Coconuts, Monopoly, Chinese Influence

บทนำ

ปัจจุบันเราไม่อาจปฏิเสธการอยู่ร่วมกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะ การหลีกเลี่ยงอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ ที่เห็นได้ชัดในประเทศไทย ได้แก่ การเคลื่อนย้ายของเงินภายใต้บาทรัฐจีนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีพลังมากในฐานะพลังแห่งการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก ทั้งการเคลื่อนไหลของคน สินค้า และวัฒนธรรม นับตั้งแต่ตั้ง เสี้ยวผิง เริ่มปฏิรูปเศรษฐกิจขนาดใหญ่ในทศวรรษ 1980 ภายใต้นโยบายเปิดประตู (Open Door Policy) เพื่อตอบรับการลงทุนจากต่างประเทศและผ่อนปรนต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน ออกนอกชนบทและนอกประเทศ รัฐบาลจีนจึงได้ออกนโยบายและกำหนดสิทธิพิเศษต่าง ๆ หลายรูปแบบเพื่อดึงดูดการไหลเข้ามาของเงินทุนจากต่างประเทศ และแนวคิดนี้ยังคงเป็นแบบแผนในการปกครองและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีนจนถึงปัจจุบัน ภายหลังปี 2543 รัฐบาลจีนหันมาใช้นโยบายรูกองใต้ (Look South Policy) โดยมุ่งเน้นคบค้าทางเศรษฐกิจกับอาเซียนอย่างจริงจัง ด้วยการหันมาร่วมมือจัดทำความตกลงการค้าเสรี อาเซียน-จีน (ASEAN-China FTA) ประเทศไทยจึงกลายเป็นตัวเลือกหนึ่งในการใช้เป็นฐานเพื่อขยายบทบาทของจีนในภูมิภาคนี้ จีนได้ใช้สภาวะโลกาภิวัตน์ควบคู่ไปกับการเคลื่อนย้ายทุนจีนข้ามชาติ นอกจากนี้ยังเข้าไปขยายเศรษฐกิจเชิงรุกนอกประเทศอย่างรวดเร็ว ด้วยการเข้าไปลงทุนในโรงงานใหญ่เพื่อผลิตพืชพาณิชย์ สินค้าเกษตรต่าง ๆ เข้าสู่โรงงานในจีน [1]

การดำเนินนโยบายดังกล่าว ย่อมส่งผลกับประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จีนได้ก้าวขึ้นมามีความสำคัญต่อไทยในฐานะตลาดส่งออกอันดับ 1 นับตั้งแต่ พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา [2] โดยเฉพาะ การส่งออกสินค้าทางการเกษตร ผู้ประกอบการข้ามชาติชาวจีนจำนวนมากได้เข้ามาในพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลไม้ ประกอบกิจการส่งออกผลไม้กลับไปยังประเทศด้วยตนเอง ผ่านรูปแบบที่รู้จักกันในคำว่า “ล้งจีน” หรือโรงงานบรรจุผลไม้เพื่อเตรียมส่งไปยังประเทศปลายทางของพ่อค้าคนกลาง การเข้ามาของผู้ประกอบการข้ามชาติในภาคเกษตรนี้ ในด้านหนึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิต ซึ่งช่วยยกระดับสินค้าเกษตรและภาคธุรกิจเกษตรของไทย รวมถึง เชื่อมโยงสินค้าเกษตรท้องถิ่นเข้าสู่ตลาดโลก แต่ในทางกลับกัน งานศึกษาในประเด็นอิทธิพลของล้งจีนต่อราคาสินค้าผลไม้ไทยมีความเห็นร่วมกันว่า ผู้ประกอบการชาวจีนได้เข้าครอบงำห่วงโซ่อุปทานผลไม้แบบครบวงจร ซึ่งเข้ามาผูกขาดการกำหนดราคาสินค้า เกษตรกรไม่สามารถต่อรองราคาได้ จึงทำให้เศรษฐกิจภาคชนบทและเกษตรกรอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบจากการเข้ามาในตลาดการค้าผลไม้ของล้งจีน

สินค้าการเกษตรที่จีนให้ความสนใจอย่างมากนอกจากทุเรียนแล้ว มะพร้าวน้ำหอมเป็นสินค้าทางการเกษตรชนิดหนึ่งที่จีนให้ความสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยไทยส่งออกเป็นอันดับ 1 ของโลกหรือมีส่วนแบ่งตลาด 80% ในขณะเดียวกัน ปัจจุบันมะพร้าวน้ำหอมกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรหันมาสนใจเช่นกัน เนื่องจากปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ระยะยาว 10-20 ปี สามารถทำรายได้สูงมากกว่า 5 หมื่นบาทต่อไร่ต่อปี โดยภาคกลางเป็นแหล่งผลิตรายใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มะพร้าวน้ำหอมเป็นพืชที่มีชื่อเสียงของจังหวัดราชบุรี และเป็นพื้นที่ที่ปลูกมากที่สุดในประเทศไทย และส่งออกไปยังประเทศจีนมากที่สุด [3] ทั้งนี้ สถิติในปี 2561 จังหวัดราชบุรี สมุทรสาคร และฉะเชิงเทรา มีเนื้อที่ปลูกและผลผลิตมากเป็น 3 อันดับแรกของประเทศ ตั้งแต่ปี 2556 - 2561 ทั้ง 3 จังหวัด มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวอยู่ระหว่าง 57-61% ของเนื้อที่เก็บเกี่ยวทั้งหมด [4]

ตำบลแพงพวยและตำบลท้านัด อำเภอดำเนินสะดวก เป็นพื้นที่ปลูกมะพร้าวขนาดใหญ่และยังเป็นที่ตั้งโรงงานมะพร้าวหรือล้งมะพร้าวที่มีผู้ประกอบการทั้งคนไทยและคนจีน สำหรับธุรกิจล้งมะพร้าวของคนไทย

ในพื้นที่ประกอบไปด้วยทั้งผู้ค้ารายใหญ่และรายย่อย และเมื่อทุนจีนเข้ามาทำธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำ โดยเข้ามาตั้งโรงงานบรรจุผลไม้แล้วส่งกลับไปยังประเทศด้วยตนเอง ด้วยวิธีการที่คนจีนเป็นหุ้นส่วนสำคัญร่วมกับคนไทย ในพื้นที่ที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงานในนามของคนไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานศึกษาภาพรวมความสัมพันธ์และนโยบายเศรษฐกิจไทย-จีน ความสัมพันธ์ด้านการเมืองและสังคม โดยเฉพาะ ภาพรวมผลกระทบจากการขยายตัวของเศรษฐกิจของจีนที่มีต่อไทย อาทิ งานของจุลชีพ ชินวรรณโณ และพิทยา สุวคันธ์ และ Zhang Yunling กับ Wang Yuzhu [5] กล่าวแนวทางที่สอดคล้องกันว่า ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจีนที่มีแนวโน้มขยายตัวจากการค้าเสรีระหว่างอาเซียนและจีน รวมถึง ผลจากเศรษฐกิจที่ขยายตัวของจีนจะทำให้จีนมีบทบาทมากขึ้นต่อประเทศไทยและประเทศในอาเซียน ในขณะที่ ไทยพัฒนาไปอย่างช้า ๆ แม้จะมีความก้าวหน้าแต่ยังห่างไกลอย่างมากเมื่อเทียบกับจีน และไทยจะได้รับผลกระทบจากความไม่สมดุลจากการทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับจีน รวมถึง จากการเก็บเกี่ยวก่อนระหว่างไทยกับจีน และผลกระทบต่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย เช่น ผลกระทบในเชิงลบจากการเปิดเสรีด้านลงทุนบางสาขาที่เป็นสินค้าอ่อนไหวอาจส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยเห็นได้จากที่นักลงทุนต่างชาติจะได้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีและการเข้าถึงที่ดิน ทรัพยากรมากขึ้น ทำให้มีโอกาสเพิ่มในการลงทุนหรือผูกขาดกิจการได้มากขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบงานที่ศึกษาแนวคิดการดำเนินนโยบายต่างประเทศและข้อได้เปรียบเสียเปรียบจากนโยบายของรัฐที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ อาทิ งานของเจษฎาพัช ทองศรีนุช [6] ซึ่งกล่าวถึงภาพรวมปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยต่อจีนนับตั้งแต่ พ.ศ. 2518 – 2558 พบว่า ที่ผ่านมามีนโยบายเชิงรุกต่อจีนค่อนข้างน้อย และไทยมีนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศมุ่งหาจีน จึงทำให้ไทยมีอำนาจการต่อรองน้อย รวมถึง งานที่ศึกษาความสำคัญของนโยบายของรัฐบาลจีนในการผลักดันชาวจีนรุ่นใหม่ออกนอกประเทศ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ อาทิ งานของอริยญา ศิริผล และปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี [7] ที่ช่วยชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของจีนที่เข้ามาในกรณีประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ในพื้นที่ชายแดน ลาว – ไทย โดยมีแรงผลักดันการเคลื่อนย้ายจากนโยบายทั้งของจีนเอง และทั้งจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง (GMS Regionalization) รวมถึง ผลสำเร็จของความพยายามจากการใช้นโยบายอำนาจละมุนของจีน ผู้ค้าคนกลางชาวจีนรุ่นใหม่กำลังมีอิทธิพลทางการค้าชายแดนสูงขึ้น และอาจจะมีความเสี่ยงและมีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจการค้าบริเวณชายแดน

อย่างไรก็ตาม งานที่ศึกษาโดยส่วนใหญ่มักเป็นการศึกษาผลกระทบโดยภาพรวม การศึกษาในระดับชุมชนหรือท้องถิ่นที่ผู้ประกอบการชาวจีนได้เข้ามาทำการค้าการลงทุนโดยตรงและผลกระทบที่ท้องถิ่นได้รับยังมีจำนวนค่อนข้างน้อย ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาวงจรการค้าการลงทุนมะพร้าว น้ำหอมของทุนจีนรุ่นใหม่ในอุตสาหกรรมมะพร้าว น้ำหอมในพื้นที่ตำบลแพงพวยและตำบลท้านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีและผลกระทบทางเศรษฐกิจในพื้นที่ เพื่อเติมเต็มให้เห็นภาพสถานการณ์และผลกระทบจากการเข้ามาของทุนจีนในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิดโลกาภิวัตน์เพื่อวิเคราะห์การเคลื่อนย้ายของพ่อค้าคนจีนรุ่นใหม่ในการเข้ามายังพื้นที่ที่ศึกษา และความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ถึงความได้เปรียบจากการเข้ามาของพ่อค้าคนจีนรุ่นใหม่และผลกระทบต่อพ่อค้าและเกษตรกรท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนของทุนจีนในอุตสาหกรรมมะพร้าว น้ำหอมในพื้นที่ องค์ประกอบ และลักษณะที่สำคัญของตลาดมะพร้าว น้ำหอม รวมทั้ง ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการเข้ามาของผู้ประกอบการข้ามชาติชาวจีนในภาคเกษตร ในพื้นที่ตำบลแพงพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเชิงพื้นที่ พื้นที่การศึกษาคือ ตำบลแพงพวยมีเนื้อที่ 17,846 ไร่ มีประชากรทั้งสิ้น 8,901 คน [8] ทางทิศใต้ของตำบลแพงพวยมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีเนื้อที่จำนวน 9,789 ไร่ มีประชากรทั้งหมด จำนวน 7,032 คน [9] อาชีพหลักของประชากร คือ เกษตรกรปลูกผัก และผลไม้ โดยเฉพาะ มะพร้าว น้ำหอม เนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มเหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าว มีลำคลองไหลผ่านโดยเชื่อมกับแม่น้ำแม่กลอง พื้นที่ร่องสวนมีชลประทานที่ดี และมีความชื้นที่สม่ำเสมอ อีกทั้งดินในพื้นที่มีโปแตสเซียมคลอไรด์สูง จึงช่วยให้มีการการติดผลและป้องกันการร่วงของผลอ่อนน้ำหอมได้ดี [10]

ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนของทุนจีนในอุตสาหกรรมมะพร้าว น้ำหอมในพื้นที่ องค์ประกอบและลักษณะสำคัญของตลาดมะพร้าว น้ำหอม ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกร พ่อค้าชาวไทยและพ่อค้าชาวจีนนับตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563

ขอบเขตด้านประชากร แบ่งกลุ่มประชากรที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการชาวไทย ประกอบไปด้วย 1.1) พ่อค้าชาวไทยรายย่อยซึ่งเป็นผู้กระจายมะพร้าว น้ำหอมจากการรวบรวมมาจากชาวสวน กระจายไปยังล้งจีนและล้งไทยรายย่อยเพื่อแปรรูปมะพร้าวไปยังต่างประเทศ จำนวน 2 คน 1.2) พ่อค้าชาวไทยรายย่อยซึ่งทำหน้าที่แปรรูปมะพร้าว น้ำหอมส่งไปยังประเทศจีน โดยจะรับทำในรูปแบบเหมาตู้คอนเทนเนอร์ ล้งรายย่อยประเภทนี้มีขนาดของโรงงานเล็กกว่าล้งจีน จำนวน 3 คน 1.3) พนักงานฝ่ายการตลาดจากล้งไทยรายใหญ่ แปรรูปมะพร้าวส่งออกไปยังยุโรปและจีน มีขนาดโรงงานและฐานลูกค้าที่มากกว่าล้งไทยรายย่อย จำนวน 2 คน 2) ผู้ประกอบการชาวจีน ซึ่งเป็นชาวจีนคนแรกๆ ที่เข้ามาตั้งโรงงานในพื้นที่ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2558 และเป็นผู้ส่งออกมะพร้าวอันดับแรก ๆ ในประเทศจีน จำนวน 1 คน และ 3) เกษตรกรผู้นำชุมชน ในพื้นที่ศึกษา และเป็นผู้ร่วมก่อตั้งสหกรณ์แปลงใหญ่เพื่อรวบรวมเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว จำนวน 1 คน รวมทั้ง เกษตรกรในพื้นที่ จำนวน 5 คน

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวคำถามที่เป็นคำถามปลายเปิดในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมเพียงพอที่จะสามารถนำข้อมูลมาเรียบเรียงเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

1) ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนของทุนจีนในอุตสาหกรรมมะพร้าว น้ำหอม องค์ประกอบและลักษณะสำคัญของตลาดมะพร้าว น้ำหอม ในพื้นที่ตำบลแพงพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

1.1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายของพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่สู่ประเทศไทย รวมถึง แหล่งผลิตมะพร้าว น้ำหอมในตำบลแพงพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี หลังทศวรรษ 2000 ประกอบด้วย

ปัจจัยผลักดันจากภายในประเทศจีน

นโยบายรัฐบาลจีนด้านการส่งเสริมทางเศรษฐกิจ นับตั้งแต่การเปิดประเทศจีน พ.ศ. 2521 โดยมีรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้กลไกตลาดแบบจีน (Socialist Market Economy with Chinese Characteristics) ที่ผสมสังคมนิยมและทุนนิยมเข้าด้วยกัน [11] ด้วยการรื้อถอนเศรษฐกิจจากส่วนกลางที่ก่อนหน้านี้รัฐเป็นผู้ควบคุมทั้งหมดมาเป็นการใช้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดและทำให้เกิดการลงทุนของเอกชนภายในประเทศและทุนต่างชาติ รวมไปถึง กลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลในฐานะทุนจีนต่างประเทศที่เติบโตนอกแผ่นดินจีนให้กลับมาลงทุนและพัฒนาประเทศ และการเปิดโอกาสให้คนจีนจากแผ่นดินใหญ่เดินทางไปทำธุรกิจนอกประเทศอีกด้วย

นอกจากนี้ รัฐบาลจีนยังดำเนินนโยบายการใช้อำนาจละมุน (soft power) และการทูตชายขอบกับประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยการพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านการเจรจาต่อรองและให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ดำเนินควบคู่กับนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุน เงินบริจาค เงินช่วยเหลือเงินสนับสนุนแบบให้เปล่า และเทคโนโลยี โดยแลกเปลี่ยนกับการให้รัฐวิสาหกิจจีนภาคธุรกิจเอกชนจีนเข้ามาลงทุน เมื่อโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ สิ้นสุดลงส่งผลให้ชาวจีนรุ่นใหม่บางส่วนตัดสินใจอยู่ต่อในต่างแดนเพื่อหาช่องทางทำมาหากินในที่ใหม่ รวมถึง แต่งงานกับชาวท้องถิ่น ชาวจีนรุ่นใหม่บางกลุ่มลงทุนค้าขายสินค้าจีนในประเทศเหล่านี้ภายใต้การระดมทุนจากญาติพี่น้องหรือเงินกู้ยืมจากรัฐบาลจีน จนกลายเป็นผู้มีบทบาททางเศรษฐกิจและการลงทุน [11]

โครงการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลจีนที่มีความโดดเด่น คือ โครงการอาสาสมัคร (volunteers) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดรับคนหนุ่มสาวชาวจีนรุ่นใหม่ออกไปทำงานยังนอกประเทศควบคู่ไปกับการเผยแพร่ภาษาจีน จากโครงการอาสาสมัครดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของพ่อค้าชาวจีนในพื้นที่ศึกษาที่เข้ามาตั้งโรงงานมะพร้าวในตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ให้ข้อมูลว่าในปี 2548 ตนได้มาประเทศไทยผ่านโครงการครูอาสาสอนภาษาจีนในปี 2548 โดยเป็นโครงการการแลกเปลี่ยนระหว่างนักศึกษาไทยและจีน โครงการดังกล่าวนี้พัฒนาเป็นสถาบันขงจื้อในเวลาต่อมา ต่อมาพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่คนนี้จึงทำงานในบริษัทนำเข้าสินค้าจากจีนในประเทศไทยเป็นเวลา 10 ปี ทำให้มีช่องทางทางเศรษฐกิจและเริ่มเข้ามาตั้งโรงงานมะพร้าวในพื้นที่ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี [12]

นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีนสะท้อนให้เห็นการกระตุ้นพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่จำนวนมาก โดยเฉพาะ ยุทธศาสตร์การก้าวออกไปภายใต้แผนพัฒนาที่ 10 ที่มีมาตรการอำนวยความสะดวกด้านการเงิน ทั้งเงินกู้และเงินให้เปล่า หาแหล่งทุนอนุมัติสินเชื่อให้มาตรการอุดหนุนทางการเงินแก่บริษัทต่าง ๆ แก่ชาวจีนรุ่นใหม่ เพื่อผลักดันให้วิสาหกิจและเอกชนของจีนออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment)

นอกประเทศจีน [1] นโยบายก้าวออกไปยังแรงให้อุตสาหกรรมระดับท้องถิ่นเริ่มขยายกิจการทางธุรกิจสู่ห่วงโซ่อุปทานระดับโลก [13] นับตั้งแต่การผลักดันนับตั้งแต่ต้นนโยบายการก้าวออกไป จึงทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับ “คลื่นจีน” ได้แก่ ทุนจีน คนจีน และสินค้าจีนที่กำลังเข้ามาบีบคั้นทางเศรษฐกิจในอาเซียน [14]

การขยายตัวของตลาดจากกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ภายหลังจากจีนได้เปิดประเทศและรับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาใช้ร่วมกับสังคมนิยม จีนได้หันมาพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างกรณีของพ่อค้าจีนในพื้นที่ศึกษาดำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า จากโครงการ One Belt One Road (OBOR) หรือ Belt and Road Initiatives (BRI) หรือเส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21 มีส่วนทำให้คนจีนไปลงทุนและทำธุรกิจในต่างประเทศมากมาย การที่ลงทุนในพื้นที่ศึกษาดังกล่าวทำธุรกิจแปรรูปมะพร้าวส่งมะพร้าวแปรรูปไปยังประเทศจีนมีส่วนสนับสนุนจากรัฐบาลจากการที่รัฐบาลจีนเปิดตลาดมะพร้าวของไทยให้เข้ามาขายในประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่ไทยให้ความร่วมมือในโครงการ One Belt One Road ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่มาตั้งโรงงานแปรรูปมะพร้าวที่ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี สาเหตุที่เลือกธุรกิจส่งออกมะพร้าวน้ำหอมแปรรูปเนื่องจากอยู่ในรายการของสินค้าเกษตรที่ทางการจีนอนุญาตให้นำเข้าอย่างเสรี [12] ดังนั้น จึงสะท้อนให้เห็นว่า การขยายตัวของตลาดจากกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่ในการเข้าไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย

การพัฒนาการเกษตรขั้นพื้นฐานสู่ระบบพ่อค้าคนกลางที่ต้องการเข้าถึงตลาด ในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมา จีนเริ่มมาจากการปฏิรูปในภาคเกษตร จากระบบคอมมูนที่ส่งผลผลิตทุกอย่างให้แก่รัฐมาเป็นระบบการรับผิดชอบในครัวเรือน การยกเลิกระบบคอมมูน ทำให้แรงงานส่วนหนึ่งออกมาประกอบกิจการนอกภาคเกษตร เกิดเป็นธุรกิจส่วนตัวตามหมู่บ้านและชุมชนจำนวนมาก ชาวบ้านมีรายได้และเก็บออมเพิ่มขึ้น เป็นการขยายฐานเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยปัจจัยที่เอื้อให้ทุนจีนและพ่อค้าคนจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น เช่น ยุทธศาสตร์การก้าวออกไป (Zou Chu Qu ; Going-out policy) เพื่อสนับสนุนคนจีนรุ่นใหม่ ทั้งรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ บริษัทข้ามชาติจีนภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อย หรือผู้ค้าธุรกิจรายย่อย อีกทั้ง ยังให้ความช่วยเหลือในรูปแบบเงินกู้ยืมจากรัฐบาลจีน ทั้งเงินกู้ และเงินให้เปล่า [1]

ช่องว่างทางเศรษฐกิจจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจ จากผลของการเปิดประเทศและปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศจีนหลัง พ.ศ. 2521 จีนได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก แม้ว่า เศรษฐกิจมีการพัฒนาแต่ในขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาสังคม เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำของคนในสังคมที่มีช่องว่างที่กว้างขึ้นอย่างรวดเร็ว จากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมส่งผลให้คนในชนบทพยายามมุ่งเข้าสู่เมือง แต่ยังมีปัญหาที่ตามมาคือการขาดโอกาสในการเข้าถึงงาน ส่งผลให้ชาวจีนบางส่วนอพยพออกนอกเขตแดนเพื่อทำการค้าขายและแสวงหาโอกาสเลื่อนสถานะภาพทางสังคม [11]

ปัจจัยดึงดูดการอพยพของคนจีนรุ่นใหม่สู่ประเทศไทย

นโยบายรัฐบาลไทยต่อจีนโดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมทางเศรษฐกิจ นโยบายของไทยในด้านเศรษฐกิจค่อนข้างที่จะให้ความสำคัญกับจีนมาตั้งแต่อดีต ในฐานะประเทศคู่ค้าและตลาดที่มีกำลังซื้อ [6] อีกทั้งยังมีนโยบายบางประการที่เอื้อต่อการเข้ามาของพ่อค้าจีนรุ่นใหม่ เช่น ในปัจจุบันโครงการพัฒนาระเบียง

เศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) และออกพ.ร.บ.เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2560 จะส่งผลกระทบทำให้พ่อค้าคนจีนรุ่นใหม่เข้ามาในประเทศไทย และส่งผลให้พ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่เข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทยได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะ ชาวจีนกว่า 70% มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์ในท้องที่ โดยได้รับการยกเว้นจากการจำกัดสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด โดยเฉพาะ คอนโดในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) [15] จากตัวอย่างข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่า นโยบายของรัฐบาลไทยเป็นอีกหนึ่งแรงดึงดูดให้พ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่เข้ามาในประเทศไทย

ความต้องการตลาดของท้องถิ่น ในพื้นที่ศึกษาตำบลแพงพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ประชากรโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นิยมปลูกผักและผลไม้โดยเกษตรกรจะขายผลไม้ให้กับพ่อค้าคนกลางในพื้นที่ พ่อค้าคนกลางจะกระจายผักและผลไม้ไปยังตลาดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เนื่องจากความต้องการขายผักและผลไม้ที่มีสูงขึ้น ประกอบกับ กระแสโลกาภิวัตน์ที่ดำเนินในปัจจุบัน ทำให้การติดต่อระหว่างพ่อค้าคนกลางในพื้นที่และพ่อค้าในตลาดต่างประเทศเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น ส่งผลให้ความต้องการที่จะขยายตลาดส่งออกสินค้าทั้งผักและผลไม้ในท้องถิ่นถูกเชื่อมโยงเข้ากับตลาดโลก ในปัจจุบันพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่สามารถที่จะเข้ามาในท้องถิ่นได้ด้วยตนเองเพื่อที่จะรับซื้อสินค้าเกษตร ได้แก่ มะพร้าว ประกอบกับในท้องถิ่นเองก็ต้องการตลาดที่จะรับซื้อมะพร้าว เนื่องจากในปัจจุบันตลาดจีนเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่และมีกำลังซื้อมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จากพื้นที่ศึกษาดังกล่าวจึงเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ความต้องการของตลาดของท้องถิ่นก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่เข้ามาในประเทศไทย

1.2) องค์ประกอบและลักษณะสำคัญของตลาดมะพร้าวน้ำหอมในพื้นที่ตำบลแพงพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

องค์ประกอบสำคัญของตลาดมะพร้าวน้ำหอมในพื้นที่ ประกอบด้วย เกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าว เกษตรกรอิสระ เกษตรกรในพันธสัญญาผูกพัน เกษตรกรรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ ลังมะพร้าวเป็นเจ้าของสวนหรือเกษตรกรร่วมด้วย บริษัทหรือโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเป็นเจ้าของสวนมะพร้าวของตนเอง [16] และลังมะพร้าวซึ่งเป็นพ่อค้าคนกลางที่มีความสำคัญในฐานะเป็นผู้รับซื้อมะพร้าวจากเกษตรกรและอำนวยความสะดวกในขั้นตอนการเก็บเกี่ยวมะพร้าวอย่างเป็นระบบ รวมถึง กระจายมะพร้าวไปยังโรงงานแปรรูปผู้ค้าส่งหรือล้งที่มีขนาดใหญ่กว่า และผู้ค้าปลีก ลังจึงมีความสำคัญต่อตลาดมะพร้าวในฐานะตัวกลางการเคลื่อนย้ายมะพร้าวจากเกษตรกรไปสู่ผู้ผลิต นอกจากนี้ ลังในบางส่วนยังทำหน้าที่เป็นโรงงานแปรรูปเพื่อส่งออกมะพร้าวน้ำหอมไปยังต่างประเทศ [17]

ลังในพื้นที่ตำบลแพงพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก ลังที่มีคนไทยในท้องถิ่นเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งมีทั้งล้งรายย่อยและล้งรายใหญ่ ล้งรายย่อยจะเป็นตัวกลางในการกระจายมะพร้าวน้ำหอมไปยังโรงงานผลิต ดังนั้น ล้งรายย่อยจึงนับว่าเป็นส่วนหนึ่งในระบบของล้งจีน เนื่องจากล้งจีนจะต้องอาศัยล้งรายย่อยในพื้นที่ในการรับซื้อผลิตภัณฑ์มะพร้าวมาจำหน่ายให้กับตนเองเพื่อที่จะนำไปแปรรูปเพื่อการส่งออก นอกจากนี้ ล้งไทยรายย่อยบางส่วนยังทำหน้าที่เป็นโรงงานแปรรูปขนาดเล็ก ส่วนล้งรายใหญ่จะมีฐานการตลาดที่ใหญ่กว่าผู้ค้ารายย่อย โดยเฉพาะ ศักยภาพในการส่งออกไปยังต่างประเทศ [18]

ล้งประเภทที่สองเป็นล้งที่มีคนจีนรุ่นใหม่เป็นเจ้าของกิจการ ล้งจีนรุ่นใหม่ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในตลาดผลไม้ไทยจากกรณีของ ทูเรียน มังคุด ลำไย กล้วย และเริ่มเข้ามาถึงตลาดมะพร้าวน้ำหอม ในอดีต

ก่อนที่ชาวจีนจะปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นล้งมะพร้าวน้ำหอมในพื้นที่ ส่วนใหญ่เคยเป็นกลุ่มเทรดเดอร์ คือ รับซื้อมะพร้าวน้ำหอมจากคนไทยมาก่อน ต่อมาเมื่อเริ่มมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแลและเลือกมะพร้าวมากขึ้น มีสายสัมพันธ์กับคนไทย และมีความต้องการมะพร้าวน้ำหอมในตลาดจีนเพิ่มมากขึ้น ล้งจีนซึ่งมีทุนค่อนข้างหนา ทั้งเงินทุนส่วนตัวและเงินทุนสนับสนุนจากรัฐบาล รวมทั้ง ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเข้ามาของจีนของไทย ตามที่กล่าวข้างต้น นอกจากนี้ การเข้ามาประกอบธุรกิจส่งออกมะพร้าวน้ำหอมแปรรูปในพื้นที่ของล้งจีน ยังเกิดขึ้นจากการดำเนินการผ่านความช่วยเหลือและความร่วมมือจากคนไทย รวมถึง คนในพื้นที่อีกด้วย ในบางกรณีหุ้นส่วนของล้งจีนเป็นชาวไทย ตามกฎหมายกำหนดให้คนต่างชาติลงทุนได้ด้วยสัดส่วนการถือหุ้น คนไทยกับต่างชาติที่ร้อยละ 49:51 อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นไปตามกฎหมายแต่ในความเป็นจริงพ่อค้าคนจีน รุ่นใหม่เหล่านี้กลับเป็นหุ้นส่วนหลัก เนื่องจากมีบทบาทหลักในการค้าระหว่างประเทศ เพราะตลาดปลายทาง เป็นตลาดจีน เพราะฉะนั้น อำนาจในการเข้าถึงตลาดจึงส่งผลให้คนจีนมีบทบาทมากกว่าหุ้นส่วนคนไทย อีกทั้ง ในบางกรณีเป็นเพียงชื่อตัวแทนคนไทยตามกฎหมายกำหนด เป็นต้น โดยล้งจีนมีวิธีการรับซื้อมะพร้าวที่หลากหลายวิธี ได้แก่ การซื้อขายตามกลไกตลาด การเหมาสวน การเช่าสวนมะพร้าวเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต ได้ในระยะยาว นอกจากนี้ ล้งจีนยังกลายเป็นผู้รับซื้อมะพร้าวรายใหญ่ในพื้นที่อีกด้วย [12]

ลักษณะของตลาดมะพร้าวน้ำหอมในพื้นที่ สามารถแบ่งได้ 3 ระดับ (ดูแผนผังประกอบด้านล่าง) คือ 1) ระดับต้นน้ำ (Upstream) เป็นการซื้อขายมะพร้าวน้ำหอมระหว่างล้งผู้ซื้อมะพร้าวกับเกษตรกรชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เป็นผู้ขาย โดยรูปแบบการซื้อขายผลผลิตมะพร้าวน้ำหอมของเกษตรกรจะมีความแตกต่างจากในอดีตก่อนที่ล้งจีนจะเข้ามาในพื้นที่ (ก่อน พ.ศ. 2558) คือ ราคาของมะพร้าวน้ำหอมต่อลูกในช่วงที่ของขาดแคลนในตลาดราคาจะเพิ่มขึ้นถึง 10 เท่าจากอดีต เดิมราคาลูกละ 2-3 บาท ในปัจจุบันราคาที่สูงที่สุดโดยประมาณ 20- 30 บาท ดังนั้น ด้วยปัจจัยของราคา เกษตรกรจึงหันมาปลูกมะพร้าวน้ำหอมเพิ่มมากขึ้น และมีการรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ [18] ในส่วนขั้นตอนซื้อขายในตลาดระดับต้นน้ำมีความคล้ายคลึงกับรูปแบบในอดีตก่อน พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้ามาของล้งจีน คือ เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวน้ำหอมมักจะมีล้งหรือพ่อค้าคนกลางเป็นเจ้าประจำในการรับซื้อมะพร้าวน้ำหอม ล้งมะพร้าวจะมีหน้าที่จัดหาแรงงานในการเก็บเกี่ยวมะพร้าว และกำหนดวันเวลาเก็บเกี่ยว ส่วนในปัจจุบัน ล้งจีนหรือพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่ซึ่งในอดีตเป็นเทรดเดอร์ประสานการซื้อขายระหว่างล้งไทยกับลูกค้าชาวจีน มีความสามารถที่จะเข้ามาตั้งโรงงานในท้องถิ่น บางส่วนสามารถเข้าถึงเกษตรกรได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านคนกลางเช่นในอดีต [19] นอกจากนี้ บางส่วนของล้งจีนเลือกที่จะรับซื้อมะพร้าวจากล้งไทยรายย่อยเนื่องจากอาจจะยังไม่มีอำนาจในการตัดสินใจซื้อจำนวนมากพอ หรือเพื่อลดขั้นตอนในกระบวนการผลิต [12] ดังนั้น การซื้อขายระหว่างเกษตรกรกับล้ง จึงไม่ใช่เพียงแค่ล้งคนไทยที่เข้ามารับซื้อมะพร้าวในสวน แต่ยังรวมถึงล้งของคนจีนรุ่นใหม่บางส่วนที่เข้ามารับซื้อมะพร้าวในสวนผ่านนายหน้าคนไทยอีกด้วย

การเกิดขึ้นของล้งจำนวนมากทั้งล้งไทยรายย่อยและล้งจีนในช่วงแรกทำให้เกษตรกรสามารถมีอำนาจต่อรองผ่านการเลือกล้งมะพร้าวที่จะขายให้ได้ ซึ่งจะช่วยป้องกันการถูกกดราคาจากล้งผู้รับซื้อมะพร้าว แต่ในขณะเดียวกันในตลาดต้นน้ำนี้ เกษตรกรไม่มีอำนาจตลาดในการกำหนดราคามะพร้าวในสวน เนื่องจากราคาของมะพร้าวในสวนขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางหรือล้งที่รับซื้อไป ซึ่งในการกำหนดราคามะพร้าวในสวนของพ่อค้าคนกลางก็ขึ้นอยู่กับปลายทาง คือ โรงงานแปรรูปและล้งเจ้าของคนจีน ดังนั้น ฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรมะพร้าวในสวนจึงขึ้นอยู่กับราคากลไกตลาดราคาจากปลายทาง เมื่อพ่อค้าคนกลางหรือล้งไทย

เริ่มถูกแทรกแซงในตลาดในเวลาต่อมา และเริ่มผูกขาดราคามะพร้าวน้ำหอม ทำให้ไม่สามารถที่แข่งขันได้ และจะส่งผลให้ผู้ซื้อชาวจีนเป็นผู้คุมตลาดโดยเบ็ดเสร็จ ผลกระทบจึงตกอยู่ที่พ่อค้าคนกลางไปจนถึงคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้เป็นต้นทางการผลิตมะพร้าว

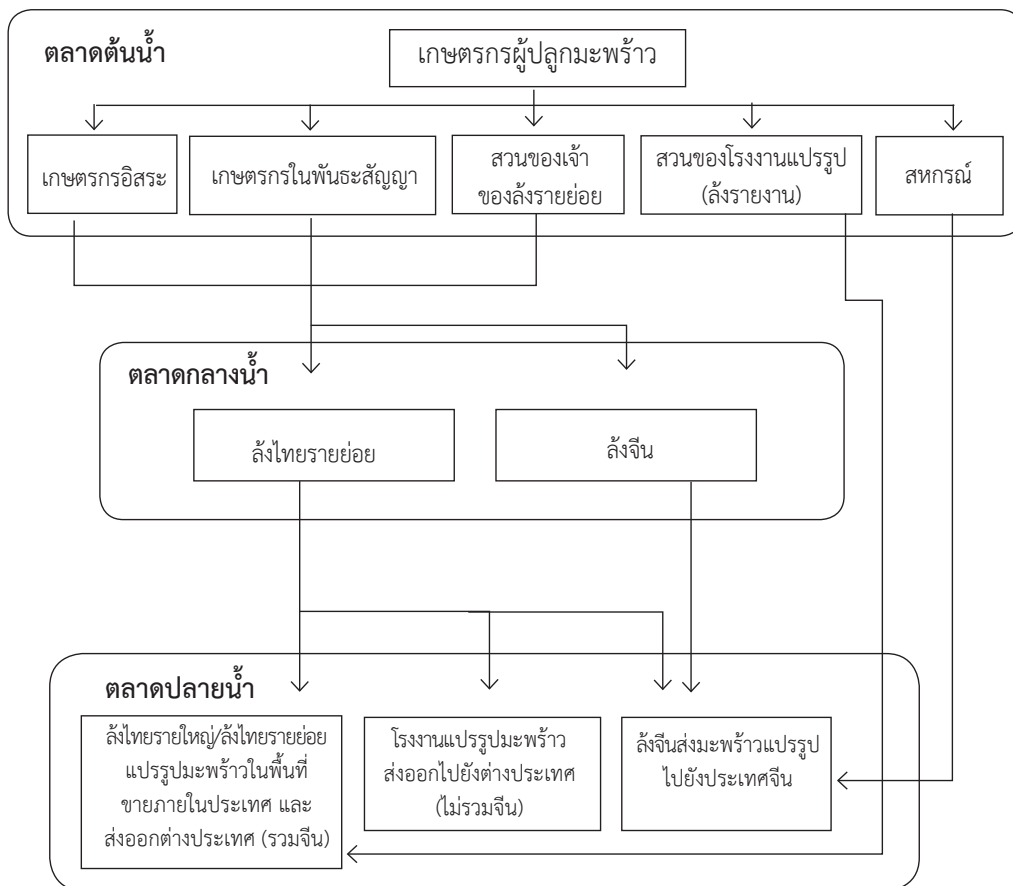
2) ระดับกลางน้ำ (Midstream) เป็นการซื้อขายระหว่างล้งพ่อค้าคนกลางซึ่งรวบรวมมะพร้าวมาจากเกษตรกร นำไปจำหน่ายยังล้งที่มีขนาดใหญ่กว่า หรือโรงงานแปรรูปเพื่อส่งออก ในปัจจุบันช่องทางการส่งมะพร้าวน้ำหอมมีมากกว่าในอดีตซึ่งส่วนมากมักจะส่งขายมะพร้าวแปรรูปไปยังตลาดค้าผลไม้ภายในประเทศ โดยปัจจุบันมีช่องทางเพิ่มขึ้น คือ โรงงานแปรรูปของชาวจีนชาวจีนรุ่นใหม่ [19] ขั้นตอนการซื้อขายในระบบตลาดระหว่างล้งไทยรายย่อยกับล้งจีน มีขั้นตอน คือ ล้งไทยรายย่อยที่รวบรวมมะพร้าวจากสวนของเกษตรกรสวนเหล่านั้นจำเป็นที่จะต้องผ่านการรับรอง GAP (Good Agricultural Practice) ซึ่งหมายถึง ระบบการผลิตที่ถูกต้องในฟาร์ม โดยพิจารณาตั้งแต่พื้นที่การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ มีลักษณะตรงตามความต้องการ และมีความปลอดภัยต่อการบริโภคเพื่อเป็นเอกสารประกันคุณภาพของมะพร้าว หลังจากนั้นจะสามารถซื้อขายมะพร้าวได้ สาเหตุที่ต้องผ่านมาตรฐาน GAP เนื่องจากล้งจีนต้องการสินค้าที่สอดคล้องกับตลาดโลกปัจจุบัน ผู้บริโภคส่วนใหญ่ชอบสินค้าที่ดีมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และให้ความสำคัญกับการติดตามตรวจสอบแหล่งที่มาของสินค้าว่า มีการผลิตที่ดีตามมาตรฐานปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม [18]

ในการซื้อขายในระดับนี้มักเกิดปัญหาระหว่างล้งรายย่อยในการแข่งขันทางการตลาด คือ การทุ่มราคาของโรงงานจีนที่เข้ามาในระยะแรกเพื่อดึงดูดเกษตรกร ทำให้ในช่วงเวลานี้พ่อค้ารายย่อยบางรายสู้ราคาไม่ไหว จึงจำเป็นต้องยุติกิจการ หรือบางรายจำเป็นต้องขึ้นราคาตามตลาด ทั้ง ๆ ที่ขาดทุน เพื่อรักษาฐานลูกค้าไว้ จนกระทั่ง ล้งจีนขาดทุนอย่างต่อเนื่อง จึงปรับลดราคา หันมาใช้ราคารับซื้อตามกลไกตลาด จากวิธีดังกล่าวส่งผลให้ล้งไทยรายย่อยปิดกิจการลงไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ล้งจีนสามารถเข้ามามีบทบาทในการผูกขาดราคามะพร้าวและสามารถกดราคามะพร้าวได้อย่างต่อเนื่อง [18]

นอกจากนี้ จากการสำรวจในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า ล้งมะพร้าวทั้งของไทยและของจีนมีจำนวนที่มากกว่าและมีอำนาจในตลาดมากกว่าจำนวนของเกษตรกรอิสระผู้ปลูกมะพร้าวและจำหน่ายด้วยตนเอง ในขณะที่รูปแบบวิสาหกิจชุมชน เช่น สหกรณ์เกษตรกรแปลงใหญ่มะพร้าว น้ำหอม ตำบลท่าหนด ราชบุรี มีบทบาทเพียงระดับหนึ่งเท่านั้นในห่วงโซ่ตลาดมะพร้าวในพื้นที่ เนื่องจากยังมีขีดความสามารถที่ยังจำกัด ทำให้บทบาทของสหกรณ์ดังกล่าวสามารถช่วยเกษตรกรได้ในระดับต้น คือ ช่วยรับซื้อมะพร้าว เป็นแหล่งรวบรวมมะพร้าวให้แก่ชุมชนให้มีตลาดซื้อขายมะพร้าวได้อย่างถาวรและให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในทางด้านการปล่อยเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ จากการรวมตัวของเกษตรกรส่งผลให้สหกรณ์แห่งนี้มีจึงมีอำนาจต่อรองกับล้งจีนซึ่งเป็นผู้รับซื้อรายใหญ่ได้ในระดับหนึ่ง แต่อำนาจการกำหนดราคาเป็นไปตามตลาดซึ่งปัจจุบันยังคงขึ้นอยู่กับอำนาจในการกำหนดราคาของล้งจีน [18]

3) ระดับปลายน้ำ (Downstream) ในระดับสุดท้าย ประกอบไปด้วย พ่อค้าขายปลีก พ่อค้าขายส่งและผู้ส่งออก โดยผ่านตลาดภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อส่งต่อมะพร้าวทั้งสดและในรูปผลิตภัณฑ์แปรรูปแล้วไปยังผู้บริโภค ล้งจีนจะแปรรูปมะพร้าวในลักษณะการแปรรูปแบบคั่วหรือเสียบกลามะพร้าว บรรจุใส่กล่อง หลังจากนั้นจึงขนส่งโดยตู้คอนเทนเนอร์เพื่อส่งออกไปยังประเทศจีนและไต้หวัน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีบริษัทท้องถิ่นขนาดใหญ่ดำเนินการในลักษณะทั้งแปรรูปเองเพื่อส่งขายภายในประเทศและส่งออกไปยัง

ประเทศจีน เพื่อกระจายสินค้าไปถึงผู้บริโภคในขั้นสุดท้าย [20] “ตอนนี้ราชบุรี เจ้าของไทยไม่เกิน 4 เจ้า นอกจากนั้น จะเป็นเจ้าของจีนมาเปิด ลักษณะการทำงานของล้งจีน คือ จะมีบริษัทแม่อยู่ที่จีน บริษัทในไทย ตั้งขึ้นมาเพื่อทำมะพร้าวส่งให้ประเทศตัวเอง พอมาตั้งสามารถส่งให้กับของตัวเอง และสามารถรีบอเดอร์ เพื่อที่จะส่งให้ที่อื่นได้อีก” [20]

แผนผังที่ 1 แสดงโครงสร้างของตลาดมะพร้าวน้ำหอมในพื้นที่ฯ แบ่งได้เป็น 3 ระดับ

2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการเข้ามาของผู้ประกอบการข้ามชาติชาวจีนในภาคเกษตรในพื้นที่ตำบลแพ่งพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย

2.1) ความได้เปรียบในตลาดของล้งจีน

เมื่อพิจารณาวงจรตลาดมะพร้าวน้ำหอมในพื้นที่ควบคู่ไปกับแนวคิดการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) จากการวิเคราะห์พบว่า ก่อนที่จะมีล้งจีนเข้ามาในพื้นที่ เกษตรกรไทยสามารถผลิตมะพร้าวแปรรูปที่มีประสิทธิภาพสูงด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับเกษตรกรจีน จากการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบดังกล่าว ผู้ค้าชาวไทยจึงเป็นผู้ผลิตและส่งมะพร้าวน้ำหอมแปรรูปเป็นสินค้าส่งออกไปยังประเทศจีน ผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจจึงเป็นผลดีแก่เกษตรกรและพ่อค้าท้องถิ่น รวมถึง โรงงานแปรรูปของชาวไทย แต่ช่วงประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2558 - 2562) เกิดการเคลื่อนย้ายของทุนจีนเข้ามาในพื้นที่ เนื่องจาก

กระแสโลกาภิวัตน์ที่ดำเนินการควบคู่ไปกับความพยายามพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลจีน ผลักดันและส่งเสริมการลงทุนของคนจีนผ่านรูปแบบต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และช่วยในเรื่องความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอุตสาหกรรม จากความต้องการของมะพร้าวน้ำหอมในตลาดโลก โดยเฉพาะ จีนมีความต้องการมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงก่อให้เกิดการตั้งล้งจีนในพื้นที่ ซึ่งแต่เดิมกลุ่มล้งจีนเป็นเพียงผู้รับซื้อปลายทาง โดยรับซื้อมะพร้าวน้ำหอมจากคนไทยเพื่อกระจายไปยังผู้บริโภคภายในประเทศจีนเท่านั้น เมื่อพ่อค้าชาวจีนสามารถเข้าถึงตลาดได้ด้วยตนเองและเข้ามาตั้งล้งเพื่อส่งสินค้ากลับประเทศด้วยตัวเอง อีกทั้ง ยังไม่เสียภาษีการนำเข้าประเทศจีน แสดงให้เห็นความได้เปรียบของกลุ่มพ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่เข้ามาตั้งโรงงานในพื้นที่ และใช้ทรัพยากรของไทย ทั้งที่ดิน น้ำ แรงงานคนไทย และได้รับสิทธิพิเศษในการส่งออก แต่ภาษีหรือการทำกำไรไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในขณะที่ เกษตรกรไทยหรือพ่อค้าชาวไทยมีความยากลำบากมากกว่าที่จะเข้าถึงตลาดจีนด้วยตนเองด้วยต้นทุนและอุปสรรคต่าง ๆ โดยเฉพาะ ภาษีการนำเข้าในประเทศจีน ส่งผลให้ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของพ่อค้าชาวไทยเปลี่ยนแปลง พ่อค้าคนจีนสามารถที่จะเข้ามาผูกขาดตลาดได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยเริ่มจากการเข้าถึงเกษตรกรโดยตรง และแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวด้วยทุนตนเองและเงินสนับสนุนจากรัฐบาล และส่งกลับไปยังประเทศจีน

“ปี 2558 มะพร้าวที่ซื้อเข้าโรงงาน ล้งจีนเป็นคนตั้งราคาขึ้นมา เพราะเมื่อก่อนไม่เคยมี และเป็นเจ้าใหญ่สุด นับตั้งแต่ 2560 เป็นต้นมา ล้งจีนอื่น ๆ เข้ามาใหม่ก็มีผลกระทบ ทำให้มีคู่แข่งเยอะมาก จากอดีตปี 2558 ที่ล้ง (ตนเอง) เข้ามา ในตอนนั้น มะพร้าวเพิ่งจะ 5 บาท ทำเสร็จขึ้นตู้ 11 บาท ซึ่งตอนนั้นม่ีกำไร เพราะราคาและตลาดอยู่ในมือ เป็นคนตั้งราคาตลาดในจีน เพราะเป็นเจ้าแรก ๆ ภายใน 6 เดือน ทำเข้าไป 300 ตู้ อีคอมเมิร์ซก็ต้องมาจ่อให้แบ่งของ ราคาเดือนหนึ่งปรับครั้งหนึ่ง ต่อมา พ่อคู่แข่งเยอะก็ปรับบาทิตยละครั้ง ปัจจุบันปรับทุกวัน มะพร้าวตอนนี้แข่งขันสูง” [12]

จากการเปลี่ยนแปลงตลาดในครั้งนี้ผู้ที่ได้เปรียบเป็นพ่อค้าชาวจีน และผลกระทบจึงตกอยู่ที่ล้งหรือพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น รวมถึง เกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าว น้ำหอม เนื่องจากกลไกตลาดที่เปลี่ยนไป และความสามารถในการแข่งขันกับทุนจีนมีความยากลำบากมากยิ่งขึ้น ผลกระทบดังกล่าวสอดคล้องกับพิทยา สุวคันธ์ [14] คือ จากการลงนามในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ กับจีน ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย เช่น จากการเปิดเสรีด้านลงทุนบางสาขาที่เป็นสินค้าอ่อนไหวอาจส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยเห็นได้จากที่นักลงทุนต่างชาติจะได้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีและการเข้าถึงที่ดินทรัพยากรมากขึ้น ทำให้มีโอกาสเพิ่มในการลงทุนหรือผูกขาดกิจการได้มากขึ้น ดังนั้น กับดักรายได้ต่ำหรือกับดักรายได้ปานกลางที่เกษตรกรไทยส่วนใหญ่เผชิญ เป็นผลมาจากการที่ประเทศไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างตามโลกาภิวัตน์ได้ เนื่องจากปัจจัยพื้นฐานทรัพยากรการผลิตที่สนับสนุนให้ประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบนั้นเริ่มสูญเสียไปจากการเข้ามาของทุนจีน

2.2) ปัญหาและผลกระทบจากการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในตลาดของผู้ค้าชาวจีน

การเข้ามาของล้งชาวจีนรุ่นใหม่ผ่านช่องว่างทางการค้าการลงทุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตลาดมะพร้าว น้ำหอม โดยล้งจีนเข้ามามีอิทธิพลควบคุมราคามะพร้าว น้ำหอมตั้งแต่ตลาดต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ ผลกระทบที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้

1) ผลกระทบต่อเกษตรกรในฐานะผู้ผลิตในตลาดต้นน้ำ ล้งจีนบางส่วนที่เข้ามาทำล้งแปรรูปมะพร้าวในพื้นที่ไม่ได้รับผิดชอบรับซื้อผลผลิตระยะยาว ในช่วงที่มะพร้าวออกผลผลิตน้อยและความต้องการมะพร้าวสูง

ล้งจิ้นบางกลุ่มจะปั่นราคาด้วยการที่ให้ราคามะพร้าวสูงกว่าล้งไทยรายย่อยหรือล้งจิ้นกลุ่มอื่นเพื่อแย่งลูกค้า ทำให้เกษตรกรได้รับผลประโยชน์แต่เป็นเพียงแคระยะสั้นเท่านั้น เพราะช่วงที่ความต้องการมะพร้าวในตลาดน้อย กลุ่มล้งดังกล่าวก็จะทอดทิ้งเกษตรกร ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่มีตลาดสำหรับส่งออกมะพร้าวที่แน่นอน [12] สาเหตุปัญหาดังกล่าวก่อเกิดขึ้นเนื่องจากโครงสร้างเกษตรกร นับตั้งแต่อดีตจากที่ไม่แข็งแรงอยู่แล้ว คือ พึ่งพากันเองในระดับชุมชนโดยพึ่งพิงการกระจายสินค้าด้วยการใช้ล้งหรือพ่อค้าคนกลางของท้องถิ่นเป็นตัวกระจายสินค้าไปยังตลาดค้าส่ง รวมทั้ง ในด้านความรู้ด้านการเกษตรที่ยังคงใช้วิธีการเกษตรแบบเดิม ๆ การเข้ามาของพ่อค้าคนจิ้นรุ่นใหม่ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่ต้องการของตลาดท้องถิ่น เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้คำนึงถึงเรื่องผลกระทบระยะยาวของกลุ่มพ่อค้าที่ปั่นราคา เพราะเกษตรกรโดยส่วนใหญ่มีปัญหาที่ใหญ่กว่า คือ ปัญหาเรื่องปากท้องและราคาของผลผลิต แม้ว่า ภายหลังเกษตรกรจะช่วยกันสนับสนุนรวมตัวสร้างเครือข่ายเป็นสหกรณ์มะพร้าวน้ำหอม เพื่อช่วยเหลือกันในชุมชน แต่สหกรณ์ก็ยังมีบทบาทที่จำกัด เนื่องจากสหกรณ์ยังไม่มีความสามารถมากพอที่จะส่งออกไปยังต่างประเทศได้ด้วยตนเองในนามของชุมชน รวมถึง ความเป็นหนึ่งของชุมชนยังไม่เข้มแข็งมากพอ

2) ผลกระทบต่อล้งไทยรายย่อยในฐานะผู้กระจายสินค้าในตลาดกลางน้ำ ล้งจิ้นบางส่วนที่เข้ามาในพื้นที่ช่วงแรกมีการปั่นราคาสูงเกินจริง ส่งผลให้ล้งไทยรายย่อยบางส่วนขาดทุน เมื่อคู่แข่งรายย่อยมีจำนวนน้อยลง การเข้าถึงแหล่งมะพร้าวโดยตรงของล้งจิ้นทำให้ชาวจิ้นเข้ามาควบคุมและกำหนดราคาในตลาดมะพร้าว ตั้งแต่ตลาดต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ กำไรของภาคการเกษตรจึงอยู่ในมือของคนจิ้น ล้งไทยรายย่อยก็ถูกกดราคารมาจากล้งจิ้นเช่นเดียวกัน เมื่อล้งจิ้นกดราดาล้งไทยรายย่อย ล้งไทยรายย่อยก็กดราคากับเกษตรกรอีกครั้ง เพื่อหักค่าใช้จ่ายในค่าแรงงาน เป็นต้น หากล้งจิ้นสามารถปรับตัวและเรียนรู้กระบวนการทำงานของล้งรายย่อยซึ่งทำหน้าที่รวบรวมมะพร้าวจากสวนได้ และทุกล้งสามารถเข้าถึงเกษตรกรได้ด้วยตนเอง ล้งรายย่อยก็จะเป็นอีกต่อไป และเมื่อไม่มีล้งรายย่อยในตลาดมะพร้าวน้ำหอม จะส่งผลให้เกษตรกรถูกผูกขาดราคาอย่างไม่มีทางเลือก การพึ่งพิงตลาดจิ้นมากเกินไป ย่อมส่งผลกระทบเมื่อตลาดจิ้นเกิดการชะงักและหยุดการนำเข้า เนื่องจากล้งไทยรายย่อยไม่มีตลาดอื่นรองรับมะพร้าวน้ำหอมแปรรูป ในทางกลับกัน หากพ่อค้าไทยจะรวบรวมเพื่อส่งออกผลไม้มิได้จิ้นโดยตรงก็มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ทักษะภาษา หรือความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าไทยและพ่อค้าจิ้น และต้องใช้เงินทุนจำนวน มีความเสี่ยงสูง ซึ่งอาจจะไม่คุ้มกับการลงทุน [17]

3) ผลกระทบต่อล้งไทยรายใหญ่ จะได้รับผลกระทบน้อยที่สุดเนื่องจากมีตลาดสำหรับส่งออกมะพร้าวน้ำหอมที่กว้างกว่า ทำให้กระจายสินค้าไปยังตลาดประเทศอื่นได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีผลกระทบ คือ การถูกลดรายการลงจากลูกค้าชาวจิ้น เนื่องจากชาวจิ้นสามารถเข้ามาผลิตมะพร้าวน้ำหอมแปรรูปได้ด้วยตนเองและติดต่อกลุ่มคนจิ้นด้วยกันเองได้สะดวกกว่า [20]

2.3) ศักยภาพของรัฐกับปัญหาการผูกขาดตลาดของพ่อค้าชาวจิ้นรุ่นใหม่

กระแสของมะพร้าวน้ำหอมของไทยในจิ้นได้รับความนิยมนับตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา เนื่องจากสอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดจิ้นในปี 2558 ที่ธุรกิจแบบ E-Commerce กำลังได้รับความนิยม ธุรกิจมะพร้าวแปรรูปของพ่อค้าคนจิ้นจึงได้รับผลประโยชน์ไปด้วย นับแต่นั้นมา กลุ่มชาวจิ้นรุ่นใหม่จึงหันมาสนใจมะพร้าวน้ำหอมแปรรูป และเริ่มเข้ามาตั้งล้งในพื้นที่ [6] ในส่วนของสถานการณ์ตลาดมะพร้าวน้ำหอมในปัจจุบัน ยังคงมีการเอารัดเอาเปรียบและกดราคาจากล้งจิ้น โดยที่กำไรจากการเกษตรมะพร้าวน้ำหอมยังคงอยู่ในมือนายทุนชาวจิ้นซึ่งบางกรณีมีความเสี่ยงในการทำผิดกฎหมายด้วย เช่น การลักลอบค้ายาเสพติด แฝงไปกับ

ผลิตภัณฑ์มะพร้าว น้ำหอมระหว่างการแข่งขันส่งไปไต้หวัน โดยโรงงานดังกล่าวทำ MOU ระหว่างไทยกับจีน ตามรายงานข่าวกล่าวว่าล้างมะพร้าวแห่งนี้ฉวยโอกาสโดยที่กรมวิชาการเกษตรหละหลวมและกรมศุลกากรไม่ได้ตรวจสอบ [21] ดังนั้น การดำเนินงานของรัฐนอกจากจะไม่เข้าถึงประชาชนในการสนับสนุนการเกษตรหรือแก้ปัญหาการผูกขาดทางตลาดของล้างจีนแล้ว รัฐยังละเลยการตรวจสอบหรือดำเนินการกับผู้กระทำผิดกฎหมายสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยเป็นรัฐอ่อนแอ (weak state) ไม่สามารถแก้ปัญหาหรือสนองตอบต่อปัญหาที่กระทบความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่ศึกษา เจ้าของล้างคนจีนยังกล่าวอีกด้วยว่า สาเหตุที่พ่อค้าชาวจีนรุ่นใหม่เลือกประเทศไทยมากกว่าประเทศอื่น ๆ เช่น สิงคโปร์ เนื่องจากมองว่า ไทยเป็นมิตรและมีกฎหมายไม่เข้มงวดเท่ากับสิงคโปร์ [12]

สรุปและอภิปรายผล

จากการที่รัฐบาลจีนได้ใช้สถานะโลกาภิวัตน์ควบคู่ไปกับการเคลื่อนย้ายทุนจีนข้ามชาติ ผ่านการสนับสนุนในนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือทางการค้าทั้งรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี โดยมีเครือข่ายของชาวจีนโพ้นทะเลและการย้ายของคนจีนรุ่นใหม่เป็นเครื่องมือยุทธศาสตร์เชิงนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุนจีนรุ่นใหม่ข้ามชาติ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตลาดท้องถิ่นในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรให้แก่โรงงานชาวจีนรุ่นใหม่ที่มีกำลังซื้อและความต้องการสูง จึงเกิดการดึงดูดโรงงานมะพร้าวหรือล้างของชาวจีนเข้ามาในพื้นที่ตำบลแพงพวยและตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อย่างต่อเนื่อง โดยองค์ประกอบในตลาดมะพร้าว น้ำหอมในพื้นที่ประกอบด้วย 1) เกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าว 2) ล้างมะพร้าวชาวไทยทั้งรายย่อยและรายใหญ่ และล้างมะพร้าวชาวจีน 3) สหกรณ์ และ 4) ผู้จัดการจำหน่ายและพันธมิตรมะพร้าว และมีลักษณะตลาดมะพร้าว น้ำหอม คือ ก่อนที่จะมีล้างจีนเข้ามาในพื้นที่เกษตรกรไทยสามารถผลิตมะพร้าวแปรรูปที่มีประสิทธิภาพสูงด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับเกษตรกรจีน จากการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบผู้ค้าชาวไทยจึงเป็นผู้ผลิตและส่งออกมะพร้าว น้ำหอมแปรรูปเป็นสินค้าส่งออกไปยังประเทศจีน ผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจจึงเป็นผลดีแก่เกษตรกรและพ่อค้าท้องถิ่น รวมถึง โรงงานแปรรูปของชาวไทย แต่ช่วงประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา เกิดการเคลื่อนย้ายของทุนจีนเข้ามาในพื้นที่ เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการพยายามพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลจีน ผลักดันและส่งเสริมการลงทุนของคนจีนผ่านรูปแบบต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และช่วยในเรื่องความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้น จึงก่อให้เกิดการตั้งล้างจีนในพื้นที่ฯ ซึ่งแต่เดิมกลุ่มล้างจีนเป็นเพียงผู้รับซื้อปลายทาง แต่ต่อมาพ่อค้าคนจีนสามารถที่จะเข้ามาผูกขาดตลาดได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยเริ่มจากการเข้าถึงเกษตรกรโดยตรง และแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวด้วยทุนตนเอง และส่งกลับไปยังประเทศจีน จากการเปลี่ยนแปลงตลาดในครั้งนี้ผู้ที่ได้เปรียบเป็นพ่อค้าชาวจีน และผลกระทบจึงตกอยู่ที่และล้างหรือพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น รวมถึงเกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าว น้ำหอม เนื่องจากกลไกตลาดที่เปลี่ยนไป ดังนั้น กับดักรายได้ต่ำหรือกับดักรายได้ปานกลางที่เกษตรกรไทยส่วนใหญ่เผชิญ เป็นผลมาจากการที่ประเทศไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างตามโลกาภิวัตน์ได้ เนื่องจากปัจจัยพื้นฐานทรัพยากรการผลิตที่สนับสนุนให้ประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบนั้นเริ่มสูญเสียไปจากการเข้ามาของทุนจีน

การเข้ามาของล้างชาวจีนรุ่นใหม่ผ่านช่องว่างทางการค้าการลงทุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตลาดมะพร้าว น้ำหอม โดยล้างจีนเข้ามามีอิทธิพลควบคุมราคามะพร้าว น้ำหอมตั้งแต่ตลาดต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้ 1) ผลกระทบต่อเกษตรกรในฐานะผู้ผลิตในตลาดต้นน้ำ
ล้งจีนบางส่วนที่เข้ามาทำล้งแปรรูปมะพร้าวในพื้นที่ไม่ได้รับผิดชอบรับซื้อผลผลิตระยะยาว ในช่วงที่ความ
ต้องการตลาดน้อยก็จะทิ้งเกษตรกร ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่มีตลาดสำหรับส่งออกมะพร้าวที่แน่นอน
รวมถึง ล้งจีนในพื้นที่เป็นผู้กำหนดราคารับซื้อมะพร้าว ดังนั้น เกษตรกรจึงมีความเสี่ยงในการถูกกดราคา
เนื่องจากไม่มีอำนาจต่อรองกับผู้รับซื้อมะพร้าว 2) ผลกระทบต่อล้งไทยรายย่อยในฐานะผู้กระจายสินค้าใน
ตลาดกลางน้ำ ล้งจีนบางส่วนที่เข้ามาในพื้นที่ช่วงแรกมีการปั่นราคาสูงเกินจริง ส่งผลให้ล้งไทยรายย่อยบางส่วน
ขาดทุน เมื่อคู่แข่งรายย่อยมีจำนวนน้อยลง อำนาจในการผูกขาดตลาดและกำหนดราคามะพร้าวของล้งจีน
จึงมีเพิ่มมากขึ้น และ 3) ผลกระทบต่อล้งไทยรายใหญ่ จะได้รับผลกระทบน้อยที่สุดเนื่องจากมีตลาดสำหรับ
ส่งออก สามารถกระจายสินค้าไปยังตลาดประเทศอื่นได้ แต่ยังคงมีผลกระทบ คือ ถูกลดรายการลงจากลูกค้า
ชาวจีน เนื่องจากชาวจีนสามารถเข้ามาผลิตมะพร้าวน้ำหอมแปรรูปได้ด้วยตนเองและติดต่อกับกลุ่มคนจีน
ด้วยกันเองได้สะดวกกว่า

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ตลาดมะพร้าวน้ำหอมปัจจุบันยังคงมีการเอารัดเอาเปรียบและกดราคา
จากล้งจีน โดยที่กำไรจากการเกษตรมะพร้าวน้ำหอมยังคงอยู่ในมือนายทุนชาวจีน ดังนั้น การดำเนินงานของ
รัฐนอกจากจะไม่เข้าถึงประชาชนในการสนับสนุนการเกษตรหรือแก้ปัญหาการผูกขาดทางตลาดของล้งจีนแล้ว
รัฐยังละเลยการตรวจสอบหรือดำเนินการกับผู้กระทำผิดกฎหมาย สะท้อนให้เห็นว่า รัฐไทยเป็นรัฐอ่อนแอ
(weak state) ไม่สามารถแก้ปัญหาหรือสนองตอบต่อปัญหาที่กระทบความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างมี
ประสิทธิผล แสดงให้เห็นความอ่อนแอของภาครัฐในการใช้อำนาจปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน
จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นล้วนเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการเข้ามามีบทบาทของล้งจีนเพิ่มจำนวนมากขึ้น
ในพื้นที่ และหากกฎหมายยังอ่อนแอ การบังคับใช้ยังไร้ประสิทธิภาพ ก็คงเป็นไปได้สูงที่บทบาทของล้งชาวจีน
รุ่นใหม่จะยังคงดำรงอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ สิ่งที่จะตามมาอีกก็คือ ธุรกิจประเภทที่มีผลประโยชน์ในระดับชาติ
อาจเคลื่อนย้ายตัวเองให้อยู่นอกกรอบกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

- 1) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศควรนำมาตรการส่งเสริมการส่งออกผลไม้และการแปรรูปเป็น
วาระสำคัญในการผลักดันผลไม้ไทย เพื่อลดการผูกขาดของล้งจีน
- 2) มาตรการส่งเสริมการตลาด โดยเพิ่มช่องทางการตลาดและเปิดโอกาสให้คนไทยมีบทบาทในการ
ส่งออกเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสนับสนุน SMEs ในการหาตลาดในต่างประเทศ กระจายความเสี่ยงด้วยการลด
การพึ่งพาสลัดจีน
- 3) ส่งเสริมบทบาทของสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และชาวสวนให้มีความเข้มแข็งในการรวมตัวกันผลิต
มะพร้าวแปรรูปในนามการส่งออกของชุมชน และส่งเสริมการขายออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- [1] Siriphon, A. (2015). New transnational Chinese migrants and government role in the 21st
century. *The International Journal of East Asia studies*. 4(1), 69-96. (In Thai)

- [2] Information and Communication Technology Center with Cooperation of the Customs Department, Ministry of Commerce. (2020). *Major export markets of Thailand 2016 - 2019 (January - October)*. Retrieved on January 29, 2020, from: <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=1>. (In Thai)
- [3] Bangkok Bank. (2019). *Organic coconut: Economic crops*. Retrieved on January 29, 2020, from: <https://www.bangkokbanksme.com/en/coconut-agriculture-economy>. (In Thai)
- [4] Department of Agriculture. (2019). *Knowledge management and production technology of aromatic coconut*. Retrieved on July 20, 2020, from: <http://www.doa.go.th> (In Thai)
- [5] Chinwanno, C. (2010). *35 years of Sino-Thai diplomatic relations, 1975-2010: Past, present and future*. Bangkok: Openbook Press.; Suvakunta, P. (2018). *China in ASEAN: Impact on political and economic strategy*. Bangkok: Thammasat University Press. (In Thai); Zhang, Y. & Wang, Y. (2017). *ASEAN in China's grand strategy*. Chinese Academy of Social Sciences. 50(4), 158-175.
- [6] Thongsrinuch, J. (2016). *Four decades of Thailand's foreign economic policy towards China: policies, factors and recommendations*. The Degree of Doctor of Philosophy. Bangkok: Thammasart University. (In Thai)
- [7] Siriphon, A. (2015). *New transnational Chinese migrants and government role in the 21st century*. The International Journal of East Asia studies. 4(1), 69-96.; Leungaramsri, P. (2016). *Casino capitalism; China special economic zone and the creation of a new liberal border in Laos*. Chiang Mai: Wanida Printing. (In Thai)
- [8] Pangpouy Sub-District Administrative Organization. (2020). *General information*. Retrieved on July 22, 2020, from: http://www.pangpouy.go.th/site/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=63.
- [9] Thanat Sub-District Administrative Organization. (2020). *General information*. Retrieved on July 22, 2020, from: http://www.tanud.go.th/site/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=75
- [10] Wongsheree, T. (2016). *Young coconuts in the Mae Klong - Tha Chin River Basin*. Retrieved on July 22, 2020, from: <http://www.istrsjournal.org/?p=1983>
- [11] Phanishsarn, A. (2014). *Chinese and ASEAN economy*. Retrieved on January 15, 2020, from: <http://webcache.googleusercontent.com/> (In Thai)
- [12] Wang (Interviewee), Akkhathimakul, J. (Interviewer), Address: Pang Paengpuay Sub-District, Damnuen Saduak District, Ratchaburi Province. February 26-28, 2020. (In Thai)
- [13] Aravind, Y. (2014). *China's going out policy: sub-national economic trajectories*. ICS analysis No.24,4: 1-8.

- [14] Suvakunta, P. (2018). *China in ASEAN: impact on political and economic strategy*. Bangkok: Thammasat University Press. (In Thai)
- [15] Prachachat Business. (2018). *Unlock the EEC Act: Foreigners can acquire 100% ownership of a condominium and land*. Retrieved on January 29, 2020, from: <https://www.prachachat.net/property/news-162188>. (In Thai)
- [16] Meenaphant, H. (2019). *Middleman merchants in Thailand's supply chain of fragrant young coconuts: A vertical market analysis*. University of the Thai Chamber of Commerce Journal. 39(2): 151-163. (In Thai)
- [17] Nilnoi, T (Interviewee), Akkhathimakul, J. (Interviewer), Address: Pang Paengpuay Sub-District, Damnuen Saduak District, Ratchaburi Province. February 25, 2020. (In Thai)
- [18] Saelim, S (Interviewee), Akkhathimakul, J. (Interviewer), Address Thanat Sub-District, Damnuen Saduak District, Ratchaburi Province. January 18 - 22, 2020. (In Thai)
- [19] Les-ngam, A (Interviewee), Akkhathimakul, J. (Interviewer), Address Pangpuay Sub-District, Damnuen Saduak District, Ratchaburi Province. February 20, 2020. (In Thai)
- [20] Saelim, J (Interviewee), Akkhathimakul, J. (Interviewer), Address Pangpuay Sub-District, Damnuen Saduak District, Ratchaburi Province. February 28, 2020. (In Thai)
- [21] INN News. (2020). *Thai drug syndicate busted in Taiwan*. Retrieved on March 3, 2020, from https://www.innnews.co.th/general-clips/news_575685. (In Thai)